

บทนำ

ปัญหาและความเป็นมาของปัญหา

การศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างความมั่นคงและความก้าวหน้าของชาติ เพราะประชาชนส่วนใหญ่สิ้นสุดการศึกษาในระบบโรงเรียนในระดับการศึกษา ถ้าการประถมศึกษามีคุณภาพ ก็ย่อมหมายถึงประชากรส่วนใหญ่มีคุณภาพด้วยเช่นกัน โรงเรียนประถมศึกษาจึงเป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่สำคัญที่สุด และกระจัดกระจายอยู่ทุกส่วนของประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2528 : 3) ซึ่งส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในชนบท ส่วนหนึ่งอยู่ในท้องถิ่นกึ่งนคาาร และอีกส่วนหนึ่งอยู่ในพื้นที่เสี่ยงภัย โดยเฉพาะ 3 จังหวัดที่อยู่ในภาคใต้ตอนล่าง ได้แก่ ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส การจัดการศึกษาในจังหวัดดังกล่าวยังมีปัญหาอีกหลายด้าน ดังที่ สุวรรณ กู้สุจริตและคณะ (2534 : 50-51) ได้อธิบายไว้ว่า การจัดการศึกษาใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ยังมีปัญหาต่าง ๆ เช่น นักเรียนขาดเรียน การใช้ภาษาไทย ทักษะการทนช่วยเหลือไม่เพียงพอทั้งงบประมาณและกำลังงาน ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนได้ตามปกติและบุคลากรทางการศึกษาเสียชีวิตอันเนื่องมาจากอิทธิพลจากการก่อการร้าย บริการด้านสวัสดิการของรัฐอ่อนแอ ไม่เพียงพอ ไม่มีการบำรุงขวัญและโดยเฉพาะผลกระทบจากขบวนการโจรก่อการร้าย (ขก.) ที่กำลังดำเนินการและปฏิบัติการอยู่ในปัจจุบัน โดยมี การข่มขู่ การเรียกค่าคุ้มครอง การจับครูเรียกค่าไถ่หรือเป็นตัวประกัน ข่มส่งผลกระทบต่อผู้บริหารโรงเรียนโดยเฉพาะในเขตชนบทที่ห่างไกลความเจริญหรืออยู่ในเขตคุกคามจากเหตุการณ์ดังกล่าว ซึ่งเรียกว่า "เขตเสี่ยงภัย" ทำให้ผู้บริหารมีความกังวลกับการปกป้องคุ้มครอง การสร้างขวัญและกำลังใจให้กับครู และต้องคอยระวังความปลอดภัยให้กับตนเองและเพื่อนครูด้วยกัน ยังผลให้การปฏิบัติงานในหน้าที่รับผิดชอบดำเนินไปด้วยความไม่ราบรื่นและไม่เต็มที่เท่าที่ควร

ปัจจุบันมีเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติและความสงบสุขของประชาชน เช่น การสู้รบระหว่างเขมรเส็งสัมรินกับเขมรกู้ชาติ การสู้รบระหว่างไทย-ลาว โรงเรือนต่าง ๆ ที่ตั้งอยู่ตามแนวชายแดนไทย ลาว เขมร จะต้องเสี่ยงต่อวิถีกระสุนปืนใหญ่และการต่อสู้ของทั้งสองฝ่าย เช่น ในจังหวัดตราด จันทบุรี ปราจีนบุรี อุบลราชธานี เป็นต้น ส่วนพื้นที่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ ปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสตูล มีการก่อการร้ายจากขบวนการโจรก่อการร้าย ทรจกอมมิวนิสต์และอื่น ๆ ข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ดังกล่าวถูกจับเรียกค่าไถ่ ค่าคุ้มครอง ถูกฆ่า หรือจับเป็นตัวประกัน นอกจากนี้ยังก่อวินาศกรรมด้วยวิธีการเผาโรงเรือน โดยเฉพาะเมื่อคืนวันที่ 1 ถึงวันที่ 3 สิงหาคม 2536 โรงเรือนประถมศึกษาถูกเผาทั้งสิ้น 34 โรง จังหวัดยะลา 11 โรง จังหวัดปัตตานี 11 โรง และจังหวัดนราธิวาส 12 โรง (สำนักงานศึกษาธิการเขตการศึกษา 2, 2536 : 19) การสู้รบและการก่อการร้ายดังกล่าวเป็นผลกระทบต่อสภาพความเป็นอยู่ การปฏิบัติงานขวัญและกำลังใจของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติเป็นอเนกอย่างยิ่ง ด้วยเหตุนี้ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ จึงจัดให้มีโครงการจัดเงินเพิ่มพิเศษโรงเรือนประถมศึกษาในพื้นที่เสี่ยงภัยขึ้น ทั้งนี้ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2531 เป็นต้นไป (หนังสือค่านที่สด ที่ ศช 1401/6851 ลงวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2531) ซึ่งโรงเรือนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่เสี่ยงภัย จังหวัดยะลา ตามประกาศของกระทรวงการคลัง ประจำปีงบประมาณ 2536 เมื่อวันที่ 13 กันยายน 2536 นั้น จังหวัดยะลา จำนวน 22 โรงเรือน ดังที่แทรกไว้ในภาคผนวก 2

เพื่อเป็นการบำรุงขวัญและกำลังใจแก่ข้าราชการครูที่เสี่ยงภัยและเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนในท้องถิ่นกันดารและล่อแหลม โดยให้ข้าราชการครูและลูกจ้างได้รับเงินเพิ่มเติมพิเศษร้อยละ 10 ของเงินเดือนจากงบประมาณ (สมชัย วุฒิปรีชา, 2531 : 4) ถึงกระนั้นก็ตาม ข้าราชการครูในพื้นที่ดังกล่าวก็ยังขอย้ายตัวเองออกจากพื้นที่เป็นจำนวนมาก เพราะผู้ที่เกาะติดกับพื้นที่

มากที่สุดคืออาชีพครู จึงได้รับผลกระทบโดยตรงและเต็มที่จากการก่อการร้าย อาจจะมีมากกว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งนาน ๆ ครั้งจึงจะเข้าพื้นที่เพื่อทำงานด้านปราบปราม (เรื่องยศ จันทรศิริ, 2535 : 68)

ปัจจุบันข้าราชการครูโรงเรียนประถมศึกษาในพื้นที่เสี่ยงภัย มีความวิตกกังวลสูงมาก ออกสิ้นขวัญและขวัญต่อเหตุการณ์เลวร้ายซึ่งเกิดขึ้นได้ทุกเมื่อ ไม่มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่ง เรื่องยศ จันทรศิริ, (2535 : 69) ได้กล่าวไว้ว่า ข้าราชการครูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ถูกสังหาร ช่มชู้้น ประทุษร้ายด้วยรูปแบบต่าง ๆ จากกลุ่ม ชก. ระหว่าง พ.ศ.2517 - 2533 มีจำนวนทั้งสิ้น 107 ครั้ง และกรณีเผาโรงเรียนเฉพาะปี พ.ศ.2533 ในส่วนของยะลาและปัตตานีเพียงสองจังหวัด มีการเผาโรงเรียนไปกว่าห้าสิบหลัง

ข้าราชการครูจึงเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ถูกคุกคามมากที่สุด แต่ไม่มีโอกาสที่จะป้องกันตนเองได้จึงต้องก้มหน้าทำงานไปตามระบบและระเบียบของทางราชการเท่านั้น ที่พึงสวดท้ายและก็เป็นเพียงที่พึ่งทางใจก็คือ ผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งเปรียบเสมือนหัวหน้าครอบครัวที่มีหน้าที่ต้องปกป้องคุ้มครอง สร้างขวัญและกำลังใจให้แก่สมาชิกทุกคน

ปัจจัยที่จำเป็นในการบริหารที่สำคัญมี 4 อย่าง คือ คน เงิน วัสดุ และการจัดการ ในบรรดาทรัพยากรที่กล่าวมานั้น คนเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดและถึงแม้ว่าปัจจัยที่มีผลกระทบต่อคุณภาพการประถมศึกษาจะมีหลายอย่าง เช่น ระบบการบริหาร การประถมศึกษา ครู ผู้บริหารโรงเรียน ชุมชน และผู้ปกครองก็ตาม แต่ปัจจัยที่สำคัญที่สุด คือ ผู้บริหารโรงเรียน เพราะเป็นบุคคลสำคัญที่จะทำให้การจัดการศึกษาบรรลุจุดหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2528 : 10) ดังนั้นผู้บริหารจึงเปรียบประดุจดวงประทีปขององค์กรเป็นหลักที่มีความสำคัญต่อหน่วยงาน ต่อผู้ใต้บังคับบัญชาและต่อผลงานอันเป็นส่วนรวม คุณภาพและลักษณะของผู้บริหารย่อมมีผลสะท้อนต่อวิธีปฏิบัติงานและผลงานขององค์กรหรือหน่วยงานแต่ละแห่งเป็นอันมาก (สุภา บุญรัตน์, 2535 : 4 อ้างจาก อรุณ วัชรธรรม 2522 : 195 - 198) ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของสฺรพันธ์ ฮันต์ทอง (2525 : 41) ที่ว่า ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ หรือผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นหัวหน้าของโรงเรียนนั้น ๆ เป็นตัวหลักที่มีความสำคัญยิ่งต่อหน่วยงาน ต่อผู้ใต้บังคับบัญชาและต่องานเป็นส่วนรวมคุณภาพ

และลักษณะของครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ หรือผู้อำนวยการจึงมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับคุณภาพของโรงเรียน และมีผลสะท้อนต่อผลงานและวิธีปฏิบัติงานของโรงเรียนนั้น ๆ เป็นอย่างมาก

ผู้บริหารจึงเป็นผู้นำในสถานศึกษาที่ต้องทำหน้าที่ผู้อำนวยการ ตลอดทั้งคอยกระตุ้นและช่วยปรับปรุงมาตรฐานการสอนของครู-อาจารย์ ให้สามารถปฏิบัติงานได้ด้วยความสะดวกสบาย การบริหารสถานศึกษาจะได้รับผลสำเร็จเพียงใดอยู่ที่ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งจะนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ แต่ตรงกันข้ามถ้าการบริหารสถานศึกษาล้มเหลว ส่วนประกอบอื่น ๆ ก็พลอยล้มเหลวไปด้วย ฉะนั้นคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งต่อการบริหารและมีส่วนสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับคุณภาพของสถานศึกษา ดังที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2528 : 20) กล่าวว่า ผู้ที่มีความสามารถในการเป็นผู้นำที่ดีได้นั้น จะต้องมีความสมบูรณ์ที่มากมาย แต่คุณสมบัติพิเศษ นอกเหนือจากคุณสมบัติอื่น ๆ ที่ผู้นำจะต้องมี 5 ประการ คือ

- 1) ความมีชีวิตชีวาและความมานะอดทน หมายถึง ความคล่องแคล่ว ว่องไวอยู่เสมอ ปรับตัวเข้ากับความเปลี่ยนแปลงได้ และไม่ย่อท้อต่อความลำบาก
- 2) ความสามารถในการตัดสินใจ หมายถึง ตัดสินใจถูกต้องและรวดเร็วมีเหตุผล ซึ่งการรู้จักตัดสินใจเป็นลักษณะหนึ่งของความเชื่อมั่นในตนเอง
- 3) ความสามารถในการจูงใจคน หมายถึง ความสามารถในการโน้มน้าวจิตใจให้ผู้ร่วมงานร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติงาน ความสามารถในการจูงใจคนนี้รวมความถึงความสามารถในการสนทนา แสดงปาฐกถา เขียนบทความ การวางตัว และการรู้จักเอาใจคนอื่นอีกด้วย
- 4) ความรับผิดชอบ หมายถึง สภาพทางอารมณ์ของบุคคล ที่เป็นความรู้สึกด้วยตนเองว่าสิ่งใดถูกสิ่งใดควร ในเชิงศีลธรรมและคุณธรรม ตามสภาพสังคมที่ตนเองเป็นสมาชิกอยู่ ผู้นำที่ดีต้องรับผิดชอบเมื่อผิดพลาดและเต็มใจรับคำตำหนิ ขณะเดียวกันเมื่อรับหน้าที่ใดมาแล้ว ต้องทำให้ดีที่สุด ไม่ละเลยทอดทิ้ง
- 5) ความฉลาดไหวพริบ หมายถึง มีความรอบรู้ในเรื่องต่าง ๆ ทั้งโลกทั้งเหตุการณ์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความสามารถในการวินิจฉัยสั่งการ เป็นต้น

สภาพปัจจุบันปัญหาของโรงเรียนประถมศึกษาในพื้นที่เสี่ยงภัย มีความแตกต่างจากโรงเรียนประถมศึกษาโดยทั่วไป ฉะนั้น คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาในพื้นที่เสี่ยงภัย จังหวัดยะลา จึงน่าจะแตกต่างจากคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาโดยทั่ว ๆ ไป เนื่องจากโรงเรียนที่ได้รับการพิจารณาให้เป็นโรงเรียนเสี่ยงภัยนั้น อาจกล่าวได้ว่าเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในบริเวณที่ล่อแหลมต่อภัยอันตราย เพราะเป็นพื้นที่การเคลื่อนไหวของ ขบวนการโจรก่อการร้าย ซึ่งจะมีการปฏิบัติการเรียกค่าคุ้มครอง จับครุเป็นตัวประกันหรือเป็นข้อต่อรองกับรัฐ และมักจะปะทะกับเจ้าหน้าที่บ้านเมือง เหตุการณ์ดังกล่าว ทำให้ข้าราชการครูในโรงเรียนทำงานด้วยความเสี่ยงตลอดเวลา

ผู้บริหารโรงเรียนซึ่งถือเป็นตัวจักรสำคัญและเป็นผู้นำที่ต้องมีบุคลิกหรือภาพลักษณ์ที่สามารถปรับตัวได้ดีเป็นที่ยอมรับของเพื่อนครู สามารถสร้างขวัญและกำลังใจให้กับครูในโรงเรียนได้ ควบคู่กับที่ผู้บริหารอยู่ ครูในโรงเรียนก็อบอุ่นใจ เพราะสามารถเป็นเพื่อนคู่คิด และเป็นมิตรกับชุมชน

ดังนั้น คุณลักษณะพิเศษที่จะต้องมีส่วนในตัวของผู้บริหารนั้น จะช่วยแก้ไขสถานการณ์อันเลวร้ายได้ ช่วยให้ครูมีขวัญและกำลังใจดีขึ้น สามารถแก้ปัญหาด้านการศึกษาในโรงเรียนได้ในที่สุด

ภาระหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาพื้นที่เสี่ยงภัย ไม่ใช่การสอนหรือการบริหารในโรงเรียนเท่านั้น แต่ต้องเพิ่มบทบาทการเป็นนักประสานสัมพันธ์ นักสังเกต นักวิเคราะห์สถานการณ์ มีคุณธรรม มนุษย์สัมพันธ์ และบุคลิกภาพที่เป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นเหนือผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาโดยทั่วไป สิ่งเหล่านี้คือความคาดหวังของครูที่ต้องการให้มีมากในตัวผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาพื้นที่เสี่ยงภัย จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะศึกษาเกี่ยวกับ "คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในพื้นที่เสี่ยงภัย จังหวัดยะลา" ว่าในคุณลักษณะ 7 ด้าน คือ ด้านบุคลิกภาพ ด้านคุณธรรม ด้านความเป็นผู้นำ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านความรู้ความสามารถ ด้านการปฏิบัติงาน และด้านส่วนตัวและครอบครัว ด้านใดสำคัญกว่ากัน และแต่ละด้านประกอบด้วยคุณลักษณะย่อยหรือรายละเอียดบ้าง และควรจะศึกษาว่าครูผู้สอนโรงเรียนประถมศึกษาในพื้นที่เสี่ยงภัย

จังหวัดยะลา ที่มีเพศ ประสบการณ์การปฏิบัติงาน ในพื้นที่จังหวัดยะลา และ ศาสนาต่างกัน มีความคิดเห็นว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในพื้นที่สี่งักย จังหวัดยะลา มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ แตกต่างกันหรือไม่

วัตถุประสงค์

1. จัดลำดับความสำคัญคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในพื้นที่สี่งักย จังหวัดยะลา
2. เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในพื้นที่สี่งักย ตามความคิดเห็นของคุณผู้สอนโรงเรียนประถมศึกษาในพื้นที่สี่งักย จังหวัดยะลา
3. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในพื้นที่สี่งักย ตามความคิดเห็นของคุณผู้สอนโรงเรียนประถมศึกษา ในพื้นที่สี่งักย จังหวัดยะลา จำแนกตาม เพศ ประสบการณ์การปฏิบัติงาน และศาสนา

สมมติฐาน

1. ครูที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในพื้นที่สี่งักย มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ไม่แตกต่างกัน
2. ครูที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานต่างกัน มีความคิดเห็นว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในพื้นที่สี่งักย มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ไม่แตกต่างกัน
3. ครูที่มีศาสนาต่างกัน มีความคิดเห็นว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในพื้นที่สี่งักย มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ไม่แตกต่างกัน

ความสำคัญและประโยชน์

การวิจัยครั้งนี้มีความสำคัญและประโยชน์ ดังนี้

1. ช่วยให้ทราบว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในพื้นที่เสี่ยงภัย มีอะไรบ้าง
2. เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาเลือกตั้ง แต่งตั้ง ผู้ที่มีความเหมาะสมที่จะดำรงตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในพื้นที่เสี่ยงภัย
3. ช่วยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในพื้นที่เสี่ยงภัย นำไปใช้เป็นแนวทาง ด้านการปรับปรุงโรงเรียนประถมศึกษา ในพื้นที่เสี่ยงภัยให้ดียิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยในครั้งนี้ไว้ ดังนี้

1. ขอบเขตของเนื้อหา

การศึกษานี้มุ่งศึกษาเฉพาะคุณลักษณะย่อยที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในพื้นที่เสี่ยงภัย ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

  - คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ
  - คุณลักษณะด้านคุณธรรม
  - คุณลักษณะด้านความเป็นผู้นำ
  - คุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์
  - คุณลักษณะด้านความรู้ความสามารถ
  - คุณลักษณะด้านการปฏิบัติงาน
  - คุณลักษณะด้านส่วนตัวและครอบครัว

นอกจากนี้ ยังเปิดโอกาสให้ครูซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างได้ตอบคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพิ่มเติม (สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในพื้นที่เสี่ยงภัย) และกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกจากค่าเฉลี่ยระดับมากขึ้นไป

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร คือ ครูผู้สอนโรงเรียนประถมศึกษา ในพื้นที่เสี่ยงภัย จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จำนวน 249 คน จากโรงเรียนทั้งหมด 22 โรงเรียน ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่การสอน ประจำปีงบประมาณ 2536 ตามประกาศกระทรวงการคลัง 2536 เรื่อง การกำหนดโรงเรียนเสี่ยงภัย

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนโรงเรียนประถมศึกษา ในพื้นที่เสี่ยงภัย จังหวัดยะลา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จำนวน 153 คน ซึ่งได้มาโดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของยามานะ (Yamane, 1973 : 727 - 728) และวิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่

3.1.1 เพศ จำแนกเป็น

3.1.1.1 ชาย

3.1.1.2 หญิง

3.1.2 ประสบการณ์การปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดยะลา

จำแนกเป็น 3 ระดับ คือ

3.1.2.1 ต่ำกว่า 5 ปี

3.1.2.2 ตั้งแต่ 5 - 10 ปี

3.1.2.3 10 ปี ขึ้นไป

3.1.3 ศาสนา จำแนกเป็น 3 ระดับ คือ

3.1.3.1 ศาสนาอิสลาม

3.1.3.2 ศาสนาพุทธ

3.1.3.3 ศาสนาอื่น ๆ

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ คุณลักษณะย่อยที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร
โรงเรียนประถมศึกษา ในพื้นที่เสี่ยงภัย ซึ่งได้จากผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อ 1
ใน 7 ด้าน ดังนี้

- 3.2.1 คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ
- 3.2.2 คุณลักษณะด้านคุณธรรม
- 3.2.3 คุณลักษณะด้านความเป็นผู้นำ
- 3.2.4 คุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์
- 3.2.5 คุณลักษณะด้านความรู้ความสามารถ
- 3.2.6 คุณลักษณะด้านการปฏิบัติงาน
- 3.2.7 คุณลักษณะด้านส่วนตัวและครอบครัว

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง พฤติกรรมที่บ่งชี้ให้เห็นความดี หรือลักษณะประจำตัวที่ดีของ ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ หรือผู้อำนวยการ ซึ่งพิจารณาได้จากผลการตอบแบบสอบถาม คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในพื้นที่เสี่ยงภัย จังหวัดยะลา ซึ่งแบ่งเป็นด้านต่าง ๆ คือ
  - 1.1 คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ หมายถึง ความรู้สึก พฤติกรรมและลักษณะที่แสดงออกปรากฏต่อสายตาของบุคคลทั่วไป
  - 1.2 คุณลักษณะด้านคุณธรรม หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออก เป็นความดีงามของบุคคลที่กระทำไปด้วยความสำนึก และถือเป็นหลักปฏิบัติจนเป็นกิจนิสัย
  - 1.3 คุณลักษณะด้านความเป็นผู้นำ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงอำนาจอิทธิพล หรือความสามารถในการจูงใจให้ผู้อื่นปฏิบัติตามในทางที่ถูกต้อง
  - 1.4 คุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์ หมายถึง พฤติกรรมด้านความสามารถในการสร้างและรักษาสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น

1.5 คุณลักษณะด้านความรู้ความสามารถ หมายถึง ความสามารถในการนำหลักการ ทฤษฎี กระบวนการ เทคนิคต่าง ๆ ประยุกต์ใช้ในการทำงานให้ประสพผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

1.6 คุณลักษณะด้านการปฏิบัติงาน หมายถึง ลักษณะที่บ่งบอกถึงความสามารถในการปฏิบัติงาน

1.7 คุณลักษณะด้านส่วนตัวและครอบครัว หมายถึง สภาพส่วนตัวและครอบครัวผู้บริหารที่ทำให้เกิดความคล่องตัว หรือความพร้อมต่อการปฏิบัติงาน

2. ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ผู้ที่ดำรงตำแหน่งครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการโรงเรียน ในพื้นที่เสี่ยงภัย จังหวัดยะลา ตามประกาศของกระทรวงการคลัง

3. ครู หมายถึง ผู้ปฏิบัติการสอนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ในพื้นที่เสี่ยงภัย จังหวัดยะลา ตามประกาศกระทรวงการคลัง ประจำปีงบประมาณ 2536

4. โรงเรียนประถมศึกษาในพื้นที่เสี่ยงภัย จังหวัดยะลา หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ในพื้นที่การเคลื่อนไหวของขบวนการโจรก่อการร้าย ซึ่งล่อแหลมต่อการคุกคาม เช่น ถูกเรียกค่าคุ้มครอง ถูกกรรโชกทรัพย์ ก่อวินาศกรรม ถูกจับเรียกค่าไถ่หรือเป็นตัวประกัน เพื่อเป็นมาตรการต่อรองกับทางราชการ จากหลักเกณฑ์การพิจารณา กำหนดโรงเรียนเสี่ยงภัย สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (หนังสือด่วนมาก ที่ ศช 1402/10408 ลงวันที่ 9 เมษายน 2536) ซึ่งเป็นโรงเรียนเสี่ยงภัยตามประกาศของกระทรวงการคลัง ประจำปีงบประมาณ 2536 เมื่อวันที่ 13 กันยายน 2536

5. ประสบการณ์การปฏิบัติงาน หมายถึง ระยะเวลาในการปฏิบัติงานของผู้ตอบแบบสอบถามที่กำลังปฏิบัติงานอยู่ในพื้นที่จังหวัดยะลา ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ ได้แบ่งประสบการณ์การปฏิบัติงานเป็น 3 ระดับ คือ

- 5.1 ปฏิบัติงานน้อยกว่า 5 ปี
- 5.2 ปฏิบัติงาน 5 - 10 ปี
- 5.3 ปฏิบัติงานตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป